

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VII. Convelluntur fundamenta scientiæ dediæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

puta malitia quæ fumitur ex intensione actûs, vel ex circumstantiis aggravantibus intra eandem speciẽ: si standum sit illorum principiis, sequitur voluntatem hominis determinari à Deo ad aliquam specialem malitiam & deformitatem, ad quam seipsam non determinat; & consequenter illum esse causam & authorem peccati. Has rationes suffi-
Disp. 5. art. 3. §. 3.
Disp. 4. art. 1.

si us prosequemur Tractatu sequenti, quando agemus de divinis decretis & prædefinitionibus. Alia verò inconvenientia quæ sequuntur ex scientia media, & ad mysterium prædestinationis spectant, in Tractatu de prædestinatione exponuntur.

ARTICVLVS VII.

Convelluntur fundamenta scientiæ mediæ.

Multi ex Recentioribus, magno labore & apparatusu, congerunt, & accumulunt plurima Scripturæ, & Sanctorum Patrum testimonia, ad probandum dari in Deo certam & infallibilem futurorum conditionatorum notitiam; ut videri potest apud Suarem, Ruizium, Martinonum, aliosque Societatis Theologos. Verum inutiliter laborant, in probatione ejus rei quam non negamus, & punctum difficultatis hujus celeberrimæ quæstionis, nequaquam attingunt. Nam, ut initio præcedentis disputationis ostendimus, parva aut ferè nulla, apud Thomistas est difficultas, & controversia, de cognitione horum futurorum; sed tantum de modo illius, seu de medio in quo fundatur. Queritur enim, an cognoscantur ante omne decretum Dei liberum, in eorum veritate objectiva, vel in comprehensione liberi arbitrij creati, aut solum in ipso decreto, subjektivè absoluto, & objectivè conditionato? Totum ergo argumentorum pondus, contra necessitatem hujus decreti librandum est.

§. I.

Solvitur præcipua objectio, petita ex verbis Christi Marthæ 11. Væ tibi Corrozaïn &c. seu ex comparatione Judæorum cum Tyriis.

177. **E**X hoc Scripturæ testimonio desumunt Adversarij argumentum, quod valdè extollunt & magnificant, ac *lydium lapidem* appellant. Sic enim arguunt. Deus cognovit infallibiliter Tyrriorum conversionem futuram, sub conditione miraculorum Christi: At illam non cognovit in decreto efficaci & prædeterminante: Ergo eam cognovit antecedenter ad tale decretum, per scientiam mediam. Major constat ex dictis initio præcedentis disputationis, ubi ostendimus, Deum habere certam & infallibilem futurorum conditionatorum notitiam. Minor autem probatur. In hoc testimonio continetur, non simplex prædictio, sed objurgatio incredulitatis Judæorum; non absolutè, sed comparativè ad Gentiles, qui eisdem miraculis visis, magna pœnitentiæ signa dedissent: At objurgatio illa, saltem ut comparativa, foret injusta, si pœnitentia Gentilium in statu conditionato, fuisset à Deo cognita in decreto efficaci: Ergo talis pœnitentia non fuit à Deo cognita in decreto efficaci. Major est evidens, Minor probatur. Illa increpatio est injusta, cui potest adhiberi iusta responsio: At si Deus decrevisset Gentiles prædeterminare ad pœnitentiam, ex hypothesi prædicationis Christi, possent Judæi justam adhibere responsionem, scilicet

Acer, ideò nos pœnitentiam non egimus, visis miraculis Christi, quia non habuisti illud efficax decretum erga nos, quod habuisti erga Gentiles; & si habuisses illud, nos quoque pœnitentiã egissemus: Ergo talis increpatio fuisset injusta.

Confirmatur primò: Ut comparativa increpatio justa sit, debet esse æqualitas inter extrema comparationis: unde increparetur injustè unus servus præ alio, eò quòd unus mille argenteos recipiens, fuisset alios mille lucratus; & alter centum accipiens, non fuisset lucratus mille. Item injustè increparetur miles malè armatus, exemplo alterius armis validioribus instructi; eò quòd illi paria non fecisset, nec ita fortiter pugnasset.

B At supposito efficaci decreto circa pœnitentiam Gentilium, & eodem negato erga Judæos, non servaretur æqualitas inter illos: Ergo nec salvaretur justa increpatio, saltem comparativa.

Confirmatur secundo: Si miracula & prædicationis Christi non essent circa utrumque extremum æqualia, sed majora respectu Gentilium, non esset justa comparativa increpatio; eò quòd Judæi, minoribus visis miraculis, non converterentur, bene tamen Gentiles, visis majoribus: At inæqualitas orta ex efficaci decreto, illis concessa, & aliis negato, major est, quàm quæ nascitur ex inæqualitate miraculorum Christi; cum fortius moveat decretum, & gratia efficax ex illo proveniens, utpote determinans intrinsecè ad actum, quàm miracula inducentia solum persuasivè & moraliter: Ergo ut justa sit & prudens comparativa illorum increpatio, non debent inæquales in decreto supponi.

Hoc argumentum adeo efficax reputant Adversarij, tantumque in eo sibi adesse præsidij putant, ut vix curent alia Scripturæ testimonia adducere, & tanti faciunt querelas peccatorum, ut illis compescendis, nihil dubitent totum caput salutis ad humanam voluntatem revocare, totumque divinæ gratiæ sufficientis & efficaci discrimen, ab innata libertate, quæ quisque se discernit, desumere. Sed tria nobis suppetunt gravissima, quibus vis hujus objectionis enervetur, eaque paucis perstringam.

Respondeo ergo primò, Apostolò ad Romanos 9. eandem sibi objecisse difficultatem: nam cum statuisset hanc veritatè: *Ergo cuius vult Deus miseretur, & quæ vult indurat*, statim objicit sibi quod ex Adversariis retulimus: *Dicis itaque mihi, quid adhuc queritur?* Et respondet: *O homo tu quis es qui respondeas Deo!* Vis objectionis eadem prorsus est cum relata ex defensoribus scientiæ mediæ, sed paucioribus verbis comprehensa. *Itaque dicis mihi, quid adhuc queritur?* Id est iniquè arguor, quòd non respuerim, & peccatum deseruerim; hoc enim mihi imputandum non est, cum mihi defuerit gratia efficax, sine qua non possum converti, nec peccatum deserere. En tota ratio injustæ querimoniæ peccatorum: quasi reprehendi nequeat peccator in malo pertinax, cui denegata sit gratia naturæ suæ efficax; & tunc tantum justa sit reprehensio, cum omnibus confertur gratia communis sufficiens, quam quisque ex innata libertate reddat efficacem aut inefficacem? Quasi verò hunc acutissimum sensum Apostolus non viderit, & quod noctuæ & vesperationes vident, Doctorum Aquila non perspexerit, nec Prosper fidelissimus ejus discipulus, qui 1. de vocatione Gent. cap. 25. profitetur, hujus quæstionis profunditatem non posse solvi per humani arbitrij velle vel nolle. Unde sumitur grauissi-

182. mum argumentum contra scientiam mediam: vel enim latuit Paulum, Augustinum, & Prosperum, discrimen gratiæ faciendum ante omne decretum Dei, ex prævisione consensûs per scientiam mediam, vel illis innotuit? Si primum, suspecta, imò damnanda est ea Theologia, quam Apostolus, & illi SS. Patres, divinæ gratiæ acerrimi vindices, & fidei Athletæ & Atlantes fortissimi, penitus ignorarunt; & cum Bernardo dicendum: *Quid ergo tu (Molina) quid melius affers, quid subtilius invenis, quid secretius tibi revelatum factus, quod tui præterierit sanctos, effugeris sapientes.* Si secundum, quâ ratione, aut quâ conscientia potuit Paulus, gravi huic scandalo avertendo prætermittere, nedum idoneam, sed etiam necessariam scientiam mediam, & totam difficultatem admiratione solvere, & ad omnipotentissimam Dei voluntatem recurrere? Certe reus erit detentæ & oppressæ veritatis in iniustitia, ejusdemque criminis quò ipse Philosophos Gentiles accusat cap. 1. Epistola ad Romanos. Eiusdem criminis conficios habebit Augustinum & Prosperum, quorum hic primus toto libro de correptione & gratia, hanc difficilem questionem pertractat, & ne leve quidem veltigium indicat scientiæ mediæ, aut gratiæ, quoad usum & efficaciam, libero arbitrio subditæ: alter vero, ut diximus, expressè docet hujus questionis profunditatem, non posse solvi per humani arbitrij velle vel nolle. Sanè, licet argumenta à silentio, seu ab autoritate negativa, debiliora sint; istud tamen ex Apostoli silentio & admiratione desumptum, efficacissimum est, & demonstrativum dici potest: hoc enim Pauli silentium, eloquentissimum est, & aliis quilibet tuba clamant, fictitiam esse scientiam mediam, & ut bellè ait, P. Baronius, *Gravius & expressius censeri debet contra scientiam mediam, quâlibet censura, in illam conceptis verbis lata.*

183. Secundo, ut argumenti propositi, quod apud Adversarios palmarium est, debilitas magis appareat, & ex contactu hujus Lydij lapidis, illorum doctrinam argenteam non esse, sed plumbeam, comprobemus; placet illud in ipsos retorquere, ac ostendere difficultatem in eo contentam, esse nobis & illis communem. Licet enim illi doceant, Judæos & Tyrios fuisse pares & æquales in gratia physicè, & in esse entis considerata, non negant tamen fuisse inæquales in gratia, in esse moris, & in ratione beneficij spectata: nam quamvis utriusque, eadem fortè motione morali allicerentur, & ad pœnitentiam invitarentur: Tyrii tamen conferenda erat ex decreto Dei, vel conformiter ad eorum genium, complexionem, & temperamentum, ut docet Vazquez; vel juxta Suarem, & alios gratiæ congruæ defensores, in ea temporis differentia, in eo rerum ordine, & in illis occasionibus, in quibus prævidebantur per scientiam mediam consensuri: Judæis vero eadem gratia exhibita fuit, non attentâ inclinatione illâ, & in alio rerum ordine, atque in aliis circumstantiis, in quibus prævidebantur dissensuri. Si ergo iniusta est increpatio unius hominis, comparatione alterius, cui non est par & æqualis in auxiliis gratiæ, ut dicunt Adversarij: iniuste Christus increpavit Judæos, exemplo & comparatione Tyriorum, cum Tyrii, juxta eorum doctrinam, habituri essent majorem gratiam, saltem in esse moris, & in ratione beneficij, quam Judæi, qui proinde potuerunt justam habere excusationem, & respondere Christo ipsos objurganti. Cur nos in-

A crepas exemplo Tyriorum: si enim dares nobis gratiam illam congruam, quam illis eras daturus, & si nos poneres in illis occasionibus, & circumstantiis, in quibus prævidisti per scientiam mediam, nos esse credituros, sicut decrevisti ponere Tyrios, etiam nos crederemus, sicut illi. Sed quia das nobis gratiam incongruam, non credimus, neque agimus pœnitentiam, sicut nec illi crederent, aut pœniterent, si eandem gratiam illis dares. Sicut ergo defensores scientiæ mediæ respondere coguntur, querimoniam illam Judæorum esse injustam, eorumque excusationem frivolum & inanem: quia ad justitiam & æquitatem illius reprehensionis, satis est quòd Deus contulerit Judæis gratiam sufficientem, per quam poterant absolute, credere, & agere pœnitentiam; nec eum obligari dare semper gratiam congruam, ac expectare illas occasiones, in quibus prævidit per scientiam mediam hominem consensurum, & suæ vocacioni obtemperaturum. Ita similiter nos dicimus, quòd quamvis Tyrii, ex hypothesi prædicationis & miraculorum Christi, habituri essent majorem gratiam, physicè & in esse entis, quam Judæi; & futuri essent ipsis superiores, in ratione auxiliij efficacis, quòd Deus non teneret dare omnibus (aliàs nulla fieret gratia vasis misericordiæ, & gratia non esset gratia, ut loquitur Divus Paulus) justa tamen fuit objurgatio, & increpatio Christi, adversus Judæos, quia ad iustitiam illius, sufficit quòd fuerint pares Tyriis in ratione auxiliij sufficientis, & quantum ad ea quæ se tenent ex parte potentæ, & actûs primi; quamvis fuerint illis inæquales, quoad illa quæ se tenent ex parte actûs secundi, vel ex parte reductivi de actu primo ad secundum. Unde ad argumentum in forma respondeo, concessa Maiori, negando Minorem; ad cujus probationem, nego etiam Minorem; ad illius probationem, Minor etiam neganda est: nam cum ex defectu decreti & auxiliij efficacis, non colligatur in Judæis defectus potentæ ad pœnitendum, visis miraculis Christi, potuit Christus illos justè increpare: potenti enim bonum facere, & non facienti, peccatum est illi: nec illi aliquam sui peccati excusationem, seu justam ad objurgationem Christi responsonem habere potuerunt.

Ad primam confirmationem, distinguo Majorem: Ut comparativa increpatio justa sit, debet esse æqualitas inter extrema comparationis, quantum ad actum primum, concedo: quantum ad actum secundum, vel applicationem ad illum, nego. Ratio est, quia ut unus justè increpetur præ alio, sufficit obligationis æqualitas, quam unus transgreditur, & alter adimplet: obligatio autem fundatur super posse, non super actum, & applicationem ad illum; & quia decretum, & gratia efficax, & prædeterminans, non dant posse, sed illud supponunt, & ad actum efficaciter applicant; hinc est, quòd inæqualitas ex illis proveniens, non tollit æqualitatem obligationis, nec obstat justæ increpationi, etiam comparativæ; cum in posse obligationem fundante, supponantur extrema esse æqualia. Imò nisi esset inæqualitas ex parte decreti, & gratiæ applicantis, & reductentis de actu primo ad secundum, nullus daretur locus increpationi: quia quotiescumque ponitur applicatio ad actum, seu reductivum de actu primo ad secundum, ponitur ipse actus, qui habet indissolubilem cum illo connexionem. Unde si Judæi fuissent pares Tyriis in decreto, & in gratia efficaci, & prædeterminante ad pœnitentiam,

Epist.
190.Libro
de li-
bertate
mana,
& grat.
divina.

183.

tiam, non potuissent argui, & increpari à Christo, exemplo & comparatione Tyrriorum. Exempla verò fervorum & militum, quæ ibidem adducuntur, non sunt ad rem: cum in illis sit inæqualitas, quantum ad ea quæ se tenent ex parte potentia & actus primi, ut constat. Ex quo patet responsio ad secundam confirmationem: neganda est enim Major, si non obstante inæqualitate in miraculis, supponantur æquales quoad posse.

184. Contra hanc solutionem & doctrinam, quæ est communis apud nostros Thomistas, & quam fusè explicant in Tractatu de auxiliis, fieri potest hæc instantia difficilis. Ille non est culpabilis quod non agat, nec reprehensione dignus, qui non habet omnia necessaria ad agendum: Sed qui caret auxilio efficaci, non habet omnia requisita ad operandum: Ergo culpabilis non est. Minor est certa, nam, in sententia Thomistarum, auxilium efficax requiritur ad agendum. Major verò variis exemplis declarari & suaderi potest: ille enim qui esset in tenebris, non esset culpabilis, si non videret, quia deesset illi lumen quod est necessarium ad videndum; qui caret Breviario, inculpabiliter omittit officij recitationem, quia illud ad horas canonicas recitandas necessarium est; & sacerdos cui deest panis ad consecrandum, excusatur ab obligatione celebrandi Missam, quia hostia ad consecrationem requiritur.

185. Respondeo distinguendo Majorem: Ille non est culpabilis quod non agat, qui non habet omnia ad agendum requisita, ex parte actus primi, concedo: ex parte actus secundi, nego. Similiter distinguo Minorem. Qui habet auxilium sufficiens sine efficaci, non habet omnia requisita ad agendum, ex parte actus secundi, concedo Minorem: ex parte actus primi, nego Minorem, & Consequentiam: nam, ut supra dicebamus, ut aliquis sit culpabilis & reprehensione dignus, sufficit quod verè possit, teneatur, & non faciat: qui autem habet auxilium sufficiens, licet careat efficaci, verè potest agere, & habet omnia ad agendum necessaria, non quidem ex parte actus secundi, sed ex parte actus primi. Unde patet disparitas ad exempla in argumento adducta, lumen enim ex parte actus primi ad videndum requiritur, quia sine illo species quæ ad visionem effectivè unà cum potentia visiva concurrunt, eamque per modum comprincipij complent, ad oculum transmitti nequeunt. Breviarium etiam exigitur ad recitationem horarum, ex parte actus primi, seu ut complementum potentia, quia concurrunt veluti locò specierum, sine quibus homo nec in actu primo potest recitare officium, cum species constituant illum in actu primo ad intellectionem. Idem cum proportione dicendum est de sacerdote cui deest hostia ad consecrandum, cum enim illa sit materia consecrationis, sacerdos qui illam non habet, nec habere potest, non censetur habere potentiam in actu primo completam & expeditam ad celebrandum.

186. Addo quod nullum est aut esse potest exemplum ex causis necessariis mutuatum, quod valeat aut valere possit pro causis liberis; quia in causis necessariis non distinguitur duplex auxilium ad agendum, unum sufficiens, & alterum efficax, sed unicum est, quod quando datur, semper est efficax; cum de ratione causæ necessariae sit, quod possit omnibus ad agendum prærequisitis, necessario agat, & ita operetur, ut non pos-

A sit non operari; atque ita agat unum, ut non possit pro tunc agere oppositum, saltem ab intrinseco & ex proprio agendi modo; at verò in causis liberis, ratione libertatis distinguitur duplex illud auxilium sufficiens & efficax; ita ut positus omnibus ad agendum prærequisitis, non agat necessario, sed quandoque possit agere, licet de facto non agat, quando nempe datur ei auxilium sufficiens tantum; quandoque verò agat de facto, & possit non agere, vel etiam agere oppositum, nimirum quando datur ei auxilium efficax. Unde instantia desumpta ex necessitate luminis ad videndum, non est ad rem; quia lux causa naturalis & necessaria est, nec datur per modum liberi, sicut gratia sufficiens & efficax.

B Dices, Præceptum alicui impositum non obligat solum ad posse agere, sed etiam ad agendum: Ut ergo possit aliquis observare præceptum, necesse est quod detur illi nedum auxilium sufficiens per quod possit, sed etiam efficax, per quod agat, si velit.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: quia ratione auxilij sufficientis, nedum habemus quidquid requisitum est ad posse, sed etiam quidquid ex parte principij, sive actus primi & potentia requisitum est ad agere, quod sufficit, ut aliquis censetur posse observare præceptum; alioquin ille qui caret gratia congrua, quæ juxta Adversarios ad operandum ex parte actus secundi requiritur, non posset dici completè potens ad implenda præcepta. Unde omnes ferè Adversariorum instantia, quibus gratiam prædeterminantem impetunt, possunt contra congruum retorqueri, ut facetur P. Martinonus in Anti-Janzenio.

Ex his intelliges, quod sicut hæc propositio, *Deus non potest facere, nisi quod præciverit, vel decreverit se facturum*, duplicem potest habere sensum: exceptio enim potest referri ad potentiam quæ importatur per *ly potest*: vel ad actum qui exprimitur per *ly facere*. Si primo modo accipiatur, falsa est, quia Deus plura potest facere, quàm præciverit & decreverit se facturum: vera autem, si secundo modo usurpetur, quia significat, quod non potest esse quod aliquid fiat à Deo, & non sit ab illo præcivum & decretum. Ita pariter ista propositio, *Homo sine auxilio efficaci non potest converteri, vel operari*, distinguenda est: Nam si *ly sine* referatur ad potentiam, & significet quod homo sine tali auxilio non habet potentiam completam & expeditam ad conversionem, vel operationem, neganda est. Si verò *ly sine* reduplicet supra actum, & sit sensus, quod non potest esse, ut sine auxilio efficaci de facto sit conversio & operatio, concedenda est. Vel etiam potest propositio illa distingui, & concedi, si per *ly potest*, intelligatur potentia consequens: negari verò, si intelligatur potentia antecedens. Potentia antecedens, est potentia secundum se, seu potentia sufficienter instructa ad operandum. Potentia consequens, est potentia conjuncta cum actu, seu ad operandum applicata.

Dices, Nullus habet potentiam, sive antecedentem, sive consequentem ad id quod implicat contradictionem: Sed implicat contradictionem, hominem earentem auxilio efficaci operari: Ergo homo carens auxilio efficaci, nullam habet potentiam, sive antecedentem, sive consequentem ad operandum.

Respondeo primò retorquendo argumentum in hunc modum: *Nullus habet potentiam sive antecedentem*

187.

Disp. 27. sed. 3. num. 28.

188.

189.

ecedentem, sive consequentem ad id quod implicat contradictionem: Sed implicat contradictionem hominem carentem gratiâ congruâ, vel concursu simultaneo operari: Ergo homo carens gratiâ congruâ, vel concursu simultaneo, nullam habet potentiam, sive antecedentem, sive consequentem ad operandum. Simile argumentum potest fieri ad probandum Deum sine decreto efficaci creandi plures mundos, non habere potentiam antecedentem ad illos creandos: nam cum Deus sit agens liberum, implicat ipsum ad extra aliquid operari, sine decreto ejus omnipotentiam determinante & applicante. Hoc ergo argumentum purè sophisticum est, nec syllogismus, sed paradoxismus dici debet. Unde datis præmissis, neganda est consequentia, quia à sensu composito in minori, fit transitus ad divisum in consequentia. Ut valeret consequentia, oporteret sic concludere: Ergo nullus habet potentiam ad operandum carens auxilio efficaci, sive quod idem est, ad componendam operationem cum carentia auxilij efficaci. Ut patet in simili, nam si quis ita argueret: Nullus habet potentiam ad id quod implicat contradictionem: Sed implicat contradictionem non agentem agere: Ergo nullus non agens, habet potentiam ut agat: hæc consequentia mala esset, optima verò si diceretur: Ergo nullus habet potentiam ut agat non agens, seu ut componat actionem cum actionis carentia.

§. II.

Alia solutio principalis argumenti.

190. **A**lia solutio principalis argumenti insinuat à D. Thoma 3. contra Gentes cap. 159. ubi sibi hoc argumentum objicit: Cum in finem ultimum aliquis dirigi non possit sine auxilio gratiæ, sine qua etiam non potest habere fidem, spem, dilectionem, & perseverantiam: potest alicui videri quod non sit homini imputandum, si prædictis careat: præcipue cum auxilium gratiæ mereri non possit, nec ad Deum converteri, nisi Deus eum convertat. Cui argumento sic respondet: Ad hujus dubitationis solutionem considerandum est, quod licet aliquis per motum liberi arbitrij, divinam gratiam nec promereri nec advocare possit: potest tamen seipsum impedire, ne eam recipiat: & cum hoc sit in potestate liberi arbitrij, non immeritò imputatur ei, qui impedimentum præstat gratiæ receptioni. Itaque juxta hanc Doctoris Angelici doctrinam, dici potest Judæos rectè ac justè increpatos fuisse à Christo, exemplo Tyrionum & Sidoniorum, non solum quia ipsi erant pares in auxiliis sufficientibus, quæ dantur ad posse, sed etiam quia plura gratiæ efficaci, quæ datur ad agere, impedimenta præstabant; ratione majoris cæcitatæ, obstinationis, & indurationis: ut enim ait Augustinus de bono persever. cap. 14. Non erant sic excecati, nec sic induratum cor Tyrionum & Sidoniorum, quoniam credidissent, si qualia viderunt isti (scilicet Judæi) signa viderunt.

191. **H**anc solutionem fusiùs exponemus Tractatu sequenti, ubi ostendemus peccatorem posse reddi indignum gratiâ, illique resistere, duplici genere impedimentorum; quædam sunt antecedentia, nimirum peccata quæ præcesserunt, vel actualia, vel originalia; quorum licet interdum rationem non habeat Deus, sed sua infinita misericordiâ, superatis obstaculis, gratiam præbeat indignis, illique impedimentum præbentibus; tamen certum est, occasione illorum, Deum posse justè gratiam efficacem denegare, ex cujus carentia

Tom. I.

& denegatione, alia peccata sequuntur. Sed præter illud impedimentum antecedens, quod potest multo tempore præcedere peccata inde secutura, aliud est genus impedimenti concomitans, priùs tamen secundum genus causæ materialis, ad quod sequatur primum peccatum; illudque vocat Joannes à S. Thoma, impedimentum culpæ concomitantis, vel inconsiderationis: licet enim denegatio auxilij efficaci, sit prior culpâ, veluti in genere causæ efficientis, est tamen illâ posterior, veluti in genere causæ dispositivæ, seu materialis; sicut dispositiones concomitantes formam, ad illam disponunt, licet ab ea per modum proprietatis dimanent: Calor enim, qui est dispositio ad formam ignis, est effectus profluens à forma ignis, inquit S. Doctor 3. p. quæst. 7. art. 13. ad 2. Vel sicut, licet apertio fenestræ effectivè procedat ab ingressu venti in aulam, ad illum tamen disponit, & in genere causæ materialis, seu dispositivæ, illum præcedit: vel etiam sicut gratia sanctificans, prout actu infunditur, & habet vim auxilij efficaci, animam moventis, est prior in genere causæ efficientis, actibus contritionis & charitatis; illis verò posterior, in genere causæ materialis, seu dispositivæ, prout habet rationem habitus, & qualitatis animam sanctificantis, de quo fusè in Tractatu de justificatione & merito. Hæc verò distinctio, seu ordo prioris & posterioris, secundum diversum genus causæ, in Schola Peripatetica & Thomistica, communiter receptum, & à Claudio Typhanio Societatis Jesu, in libro de ordine, deque priori & posteriori, fusè expositum, tanti momenti esse putat Cardinalis Delugo, ut eo constituto, dicat Thomistas qui eo confugerint, tutos esse ab argumentis, quæ contra præmotionem & gratiam efficacem à Recentioribus objici solent.

Disp. 11
art. 8.

Disp. 8.
de præ-
m. scilicet
7.

§. III.

Solvuntur argumenta ex auctoritate Sanctorum Patrum.

192. **E**X auctoritate SS. Patrum in favorem scientiæ mediæ, sic argumentantur Recentiores. Augustinus, Hieronymus, & alij SS. Patres, quærent, Cur creaverit Deus Angelos, quos sciebat peccaturos? Cur creaverit Adamum, quem sciebat lapsurum? quod est quærere, quomodo præscientia futuri peccati, non impedierit voluntatem creandi peccatorem? Sed hæc præscientia non potest esse alia, quàm scientia mediæ: Igitur de mente SS. Patrum illa admittenda est. Minor probatur primò, quia SS. Patres loquuntur de præscientia, quæ potuit impedire voluntatem creandi peccatorem: At hæc non potest esse absoluta, sed tantum conditionata, ac proinde scientia mediæ: Ergo &c. Secundò, SS. Patres loquuntur in his locis de scientia directiva divini decreti: Sed hæc est scientia mediæ: Ergo loquuntur de scientia mediæ.

193. **R**espondeo concessâ Majori, negando Minorem. In his enim testimoniis quæ plurima refert Ruiz nullum est leve vestigium, vel tenuis umbra scientiæ mediæ, ut rectè annotavit Claudius Typhanus, in libro de priori & posteriori: Agunt enim SS. Patres de scientia Dei absoluta, & respectu eorum quæ revera absolute futura sunt, non autem quæ tantum conditionatè; nam loquuntur de præscientia peccati Angelorum, & primorum parentum, quam constat fuisse absolutam. Falso igitur, & planè con-

sf

tra Sanctorum Patrum mentem, Suarez, Ruiz, Petrus à S. Joseph, aliique Recentiores, ea interpretantur de scientia media, & præscientia conditionata lapsus Angelorum & hominum, quam volunt præcedere ratione absolutum decretum eos creandi. Nam SS. Patres solum loquuntur de præscientia lapsus, antecedente executionem creationis Angelorum & hominum; non autem de præscientia antecedente decretum & voluntatem eos creandi: non quærent enim cur decreverit, aut voluerit Deus creare Angelos, & primos parentes, quos sciebat peccaturos? sed cur creaverit Angelos &c.

Adde quòd, quamvis daretur SS. Patres loqui de præscientia conditionata peccati Angelorum, antecedenti decretum creationis ipsorum; hæc tamen præscientia, non esset scientia media; quia esset fundata in decreto permissivo, non verò eò anterior. Unde sensus questionis factæ à SS. Patribus relatis, esset iste. Cum Deus in decreto conditionato quod habuit permittendi lapsum Adami, & peccatum Angelorum, ipsorum peccatum & lapsum præviderit, cur eos creare decrevit, & cur talis præscientia in decreto permissivo fundata, non impedit voluntatem eos creandi: Ex quo patet responsio ad primam probationem Minoris.

Ad secundam, concessa Majori, neganda est Minor: Ut enim supra ostendimus, Deus in suis decretis absolutis, non dirigitur per scientiam mediam, sed per scientiam simplicis intelligentiæ, quæ comprehendit suam omnipotentiam, & vim ac efficaciam infinitam suorum auxiliorum, quæ potest substantiam & modum libertatis, in nostris operationibus attingere, & efficere quòd infallibiliter simul & liberè operemur.

194. Secundò pro scientia media arguunt quidam ex Adversariis, in hunc modum: SS. Patres frequenter docent multa esse à Deo præscita, quæ non sunt prædestinata, & præscientiam latius patere quàm prædestinationem: Ergo admittunt in Deo scientiam mediam. Consequentia videtur manifesta, nam scientia media, est cognitio futurorum, independens à decreto, & prædestinatione seu prædefinitione voluntatis divinæ, coque anterior. Antecedens verò probatur ex Augustino de prædestinat. Sanctior. cap. 10. ubi sic ait: *Prædestinatio est quæ sine præscientia esse non potest: potest autem esse sine prædestinatione præscientia.* Idem habet S. Prosper in responsionibus ad capita Gallorum resp. 15. & Fulgentius cap. 29. libri primi ad Monimum. Item D. Thomas quæst. 6. de verit. art. 3. docet præscientiam in Deo non importare universaliter habitudinem causæ, respectu horum quorum est; prædestinationem verò addere præscientiæ habitudinem causæ.

195. Respondeo primò, D. Augustinum, & alios SS. Patres, locis citatis loqui de præscientia futurorum absolutorum, ac proinde illos non favere scientiæ mediæ, & ab ipsis Adversariis esse exponendos: illi enim non admittunt præscientiam absolutorum, anteriorem decreto, & ab illo independentem.

196. Respondeo secundò, quòd quando SS. Patres docent multa esse à Deo præscita, quæ non sunt prædestinata, loquuntur de peccatis formaliter quæ talia sunt, & quatenus sunt contraria rectæ rationi & legi divinæ: sic enim non sunt à Deo prædestinata, vel prædefinita, sed tantum permissa; cum Deum nullum habeat decretum posi-

ativum, sed tantum permissivum de illorum futuratione, unde illius præscientiæ latius se extendit, quàm prædestinatio, vel prædefinitio, quæ versatur solum circa actus bonos, non autem circa malos, ut mali sunt, & rectæ rationi difformes. Quòd autem hæc sit vera & germana mens Sanctorum Patrum, constat ex Augustino, qui post verba in argumento relata, statim subjungit. *Prædestinatione quippe Deus ea præscivit quæ fuerat ipse facturus, unde dictum est, fecit quæ futura sunt: præscire autem potest quæcumque non facit, sicut quæcumque peccata.*

197. Quare diligenter observandum est, hæc tria, scilicet præscientiam, prædefinitionem, & prædestinationem, ita inter se comparari, ut præscientia latius pateat, & ad plura se extendat, quàm prædefinitio; sicut & prædefinitio in sensu magis amplo interdum usurpetur, quàm prædestinatio. Præscientia enim, non solum extenditur ad bona, sed etiam ad mala, & ad peccata, quæ Deus nec prædefinit, nec prædestinat, sed tantum permittit. Similiter prædefinitio extenditur ad omnia quæ cadunt sub divina providentia, tam naturali, quàm supernaturali. Prædestinatio verò, si strictè & in rigore accipiat, & prout est specialis providentia prædestinatis propria (ut communiter usurpari solet à Theologis) terminatur solum ad bona opera ordinis supernaturalis, & ad media quibus electi vitam æternam infallibiliter consequuntur: licet frequenter ab Augustino, & aliis SS. Patribus, prædefinitio, & prædestinatio (ut supra annotavimus) pro eodem usurpentur.

198. Ex quo facile intelliges locum D. Thomæ in argumento relatum: quando enim S. Doctor dicit præscientiam in Deo, non importare universaliter habitudinem causæ, respectu horum quorum est, sicut importat prædestinatio; loquitur de præscientia universaliter sumpta, & prout se extendit ad peccata, quæ non causantur, sed tantum prævidentur à Deo; & quorum Deus non habet decretum positivum, sed tantum permissivum. Neque obstat quòd quæst. 12. de verit. art. 10. ad 3. dicat, quòd *præscientia excedit prædestinationem, non solum in malis, sed etiam in bonis.* Ibi enim loquitur de prædestinatione strictè sumpta, & prout est specialis providentia prædestinatis propria: sub qua ratione exceditur tum à præscientia, tum à prædefinitione; quia, ut antea dicebamus, prædestinatio strictè sumpta, est solum respectu actuum supernaturalium, quæ sunt media quibus electi æternam felicitatem consequuntur; prædefinitio verò & præscientia, versantur circa actus etiam naturales, quæ non sunt media, & est ætus prædestinationis.

198. Quòd autem hæc sit germana mens S. Doctoris, constat ex ejus verbis, sic enim loquitur: *Non autem excedit præscientia prædestinationem in malis solum, si prædestinatio strictè accipiat, sed etiam in omnibus bonis, quæ non sunt solâ virtute divinâ.* Ubi notanda & ponderanda sunt illa verba, *si prædestinatio strictè accipiat*: ex his enim aperte colligitur, S. Thomam nullam agnoscere in Deo præscientiam, anteriorem decreto, & prædestinatione voluntatis divinæ, largè sumptâ, & prout idem sonat ac prædefinitio; nec proinde ullam scientiam mediam. Si enim illam admitteret, non debuisset addere illam restrictionem, *si prædestinatio strictè accipiat*, sed universaliter & sine ulla modificatione asserere, præscientiam in Deo excedere prædestinatio-

nem, seu prædeterminationem voluntatis divinæ.

199. Objicies tertio: D. Chrysoſtomus homil. 31. & 65, in Mattheum, agens de vocatione D. Pauli & D. Matthæi, ait: *Deum tunc eos vocasse, quando noverat consensuros.* Item D. Augustinus libro 1. ad Simplic. quæst. 2. dicit, *Deum sic vocare eum cujus miseretur, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.* Et libro de sex quæstionibus Paganorum, quæst. 2. contra Porphyrium, dicit, *Deum tunc voluisse hominibus apparere, quando & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.* Ergo SS. Patres admittunt in Deo aliquam præscientiam futurorum, independentem à decreto, ac proinde scientiam mediam.

200. Ad locum Chrysoſtomi respondet Cardinalis Toletus Annotat. 54. in caput 5. Luca, quod quando Chrysoſtomus dixit, Deum tunc vocasse Apostolos, quando præcivit obtemperaturos, intelligendus est, Deum eos vocasse, quando præcivit se operaturum in illis ut obtemperarent. *Nisi sic intelligas doctrinam Chrysoſtomi (inquit) illi non confentio, sed contrariam omnino veram existimo.* Nec mirum: est enim solutio, & doctrina quam tradit Augustinus cap. 18. de dono persever. ubi hanc statuit regulam: *Quando apud aliquos verbi Dei tractatores, reperitur nomen præscientiæ, & agitur de vocatione electorum, nomine præscientiæ, intelligi debet prædeterminatio: id est præscientia, in decreto & prædeterminatione fundata.* Unde quando ipse Augustinus dicit, *Deum sic vocare homines, quomodo scit eis congruere &c.* Hoc ita intelligendum est, juxta regulam quam ipsemet tradit: Deum sic eos vocare, quomodo prædestinat eis congruere, ut vocantem non respuant.

201. Ad aliud testimonium ex libro de sex quæstionibus Paganorum desumptum, constat ex supra dictis, illud à Semipelagianis fuisse olim allegatum, ad probandum dari in Deo præscientiam conditionatorum, à decreto independentem; & ab ipso Augustino expositum, libro de prædest. Sancto. cap. 10. ubi dicit, se id quod in prædicto opusculo asseruerat, intellexisse sine præjudicio latentis consilij Dei, & sine exclusione decreti, quod Deus prædestinaverat, Gentiles, visis Christi miraculis, credituros.

202. Objicies quartò: D. Thomas 3. parte quæst. 1. art. 3. ad 4. dicit, quod *prædeterminatio supponit præscientiam futurorum*: At non in statu absoluto, aliàs prædeterminatio in nobis haberet causam meritoriam: Ergo in statu conditionato, & consequenter futura conditionata cognoscuntur à Deo, ante decretum liberum suæ voluntatis, per scientiam mediam. Et in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. ait, quod *voluntas Dei præsupponit præscientiam operum*: Ergo &c.

203. Respondeo in primo testimonio sermonem esse de absolute futuris, ut constat ex intento argumenti: nam intendit prædeterminationem Christi fuisse post prævisionem peccati Adami, illamque supposuisse: prævisio autem peccati, quam supponit prædeterminatio Christi, non est conditionata, sed absoluta, ut clarum est in via S. Thomæ. Nec ex hoc sequitur, dari in nobis causam meritoriam prædeterminationis: quia, ut acutè notat Caietanus, futura quæ prædeterminatio non supponit, sunt illa quæ per prædeterminationem non constituuntur, id est quæ in suo esse à prædeterminatione non dependent, nec elicitive, nec imperative: omne autem meritum in prædestinatis, est effectus prædeterminationis, ideoque non supponitur prævisum

Tom. I.

A ad illà, nec datur causa prædeterminationis in nobis.

In secundo testimonio loquitur D. Thomas de reprobatione positiva, sive de voluntate consequente, quam Deus habet infligendi reprobis pœnam æternam: quæ voluntas præsupponit præscientiam malorum operum, & ab ea dependet in genere causæ materialis, & demeritoriæ, ut ibidem docet S. Doctor, his verbis: *Voluntas consequens præsupponit præscientiam operum, non tantumquam causam voluntatis, sed sicut rationem voliti.* Verùm hæc præscientia non est conditionata, sed absoluta; nec independentis à decreto, eoque anterior, sed fundata in decreto positive concurrenti ad entitatem actus mali, & permitendi ipsam inialitiam, & deformitatem, ut supra fusè declaravimus.

Disp. 4.
art. 6.

§. IV.

Occurritur argumentis cujusdam Recentioris.

PRO scientia media pugnat Petrus à Sancto Joseph disp. 2. suæ defensionis S. Thomæ, sect. 10. ubi sic argumentatur. Deus certissime cognoscit Petrum v. g. convertendum: Sed id non potest certò cognoscere in decreto absoluto, & prædeterminante ipsum actum conversionis Petri: Igitur per scientiam aliquam mediam. Major est certissima, Minorem autem probat primò, quia sæpe docet S. Thomas, effectum contingentem & liberum, in suis causis non posse certò cognosci, ab intellectu etiam divino. Secundò, quia ejusmodi decretum prædeterminans eriperet libertatem Petro: esset enim antecedens respectu conversionis Petri, & illo posito, fieri non posset, quin Petrus convertatur. Tertio, quia in decreto illo prædeterminante conversionem Petri, Deus ei preparat media ineluctabilia, & quæ singula effectum sunt habitura: hoc autem repugnat S. Thomæ quæst. 6. de verit. art. 3. ubi docet, Deum ad salutem prædestinati præparare media, ex se quidem defectibilia, quorum tamen aliqua, aliis deficientibus, effectum sint habitura: ex quo inferit in sententia D. Thomæ admittendam esse scientiam mediam, quæ Deus certò cognoscit, quænam ex mediis illis præparatis, effectum habitura sint, & dirigatur ad ea tribuenda, cum opus fuerit.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, ad cujus primam probationem, concedo S. Thomam verè quidem & rectè negare effectus liberos & contingentes, non posse certò cognosci in causis secundis nudè sumptis, & antecedenter ad divinum decretum consideratis; cum sub ea ratione indeterminatæ sint ad agendum, & indifferentes ad utrumlibet: nego tamen inde sequi, S. Doctorem velle eos cognosci à Deo, ante decretum, per scientiam mediam; sed in ipso decreto, sive potiùs in sua essentia, ut determinata per illud, & in presentia suæ æternitatis. In hoc enim duplici medio, docet D. Thomas, omnia futura contingentia, certò à Deo cognosci, ut supra ostensum est.

Disp. 4.
art. 5. &
7.

Ad secundam probationem, negandum est decretum illud quod Thomistæ appellant prædeterminans, eripere libertatem, nam potiùs est prima causa, primaque veluti radix totius libertatis actualis; cum ab illo tanquam à prima causa, primoque principio, procedat libera determinatio nostræ voluntatis, in qua ipsa libertas actualis consistit.

Neque valet si dicas, causam liberam debere seipsam determinare, ac proinde causare suam determinationem, non verò à Deo determinari. Nam

207.

208.

Sf ij

licet causa libera debeat seipsam determinare, non tamen per se primò, & independenter ab alio, priùs naturà determinante: cum enim liberè se determinare, sit proprium agentis liberi, eo modo causa libera debet se determinare, quo libera est: id est si sit primum liberum, ut Deus, debet seipsam per se primò determinare, & independenter ab alio prædeterminante: si autem sit tantum secundum liberum, ut est voluntas creata, debet tantum secundariò se determinare, & dependenter à motione, & applicatione primi liberi, & primi determinantis. Ita expressè docet S. Thomas 1. parte quest. 19. art. 3. ad 5. his verbis. *Causa que est ex se contingens, oportet quòd determinetur ab aliquo exteriori ad effectum: voluntas autem divina, que ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam.* Et 3. contra Gentes cap. 2. *A contingenti ad utrumque, non sequitur aliquis effectus, nisi per aliquid quo determinetur ad unum.* Et quest. 3. de malo art. 2. ad 4. *Manifestum est, quòd cum aliquid movet alterum, non ex hoc ipso quòd est movens, ponitur quòd sit primum movens: unde non excluditur quin ab altero moveatur, & ab altero habeat similiter hoc ipsum quòd movet. Similiter cum aliquid movet seipsam, non excluditur quin ab alio moveatur, à quo habet hoc ipsum quòd seipsam movet; & sic non repugnat libertati, quòd Deus est causa actus liberi arbitrii.* Quibus verbis clarissimè docet, nullam in hoc esse repugnantiam, quòd causa libera seipsam moveat & determinet ad agendum, & tamen ab alia, cui essentialiter in agendo & volendo subordinatur, priùs naturà moveatur & determinetur. Unde 1. part. qu. 105. art. 4. ad 2. sic ait: *Moveri voluntariè, est moveri ex se, id est à principio intrinseco: sed illud principium intrinsecum potest esse ab alio principio extrinseco; & sic moveri ex se, non repugnat ei quòd est moveri ab alio.* Ex quibus constat, quàm longissimè distet ille Author à mente, & doctrina D. Thomæ, cujus tamen se patronum ac defenforem fingit.

209. Ad illud verò quod addit, nempe decretum prædeterminans, esse antecedens respectu conversionis Petri futuræ, ac proinde tollere ejus libertatem. Distinguendum est Antecedens: prioritate à quo, seu causalitatis, concedo: prioritate in quo, sive durationis, nego. Nego etiam ex tali prioritate, & suppositione antecedenti, sequi destructionem libertatis. Primò, quia falsum est quòd omnis suppositio antecedens tollat libertatem: indifferentia enim objectiva iudicij, est aliqua suppositio antecedens liberam electionem voluntatis, & tamen eam non tollit, sed potiùs causat. Item, cum in sententia Adversariorum, scientia simplicis intelligentiæ, adjuncta voluntate divinà, sit causa futuritionis rerum, est aliqua suppositio illam antecedens (nam omnis causa est prior, saltem naturà, suo effectu) & tamen juxta ipsos non derogat libertati, & contingentiæ rerum. Secundò, quia licet daretur, quòd suppositio antecedens, quæ non oritur à primo principio, & prima radice libertatis, eam tolleret; secùs tamen est de illa, quæ à prima libertatis radice procedit, qualis est suppositio decreti prædeterminantis, quod oritur ab efficacia infinita divinæ voluntatis, quam D. Thomas, variis in locis, docet esse primam radicem totius libertatis, & contingentiæ in rebus creatis. Tertiò, quia licet decretum prædeterminans, & motio vel gratia efficax ex illo proveniens, non sit

A formaliter consequens actus liberos nostræ voluntatis; æquivalenter tamen ad illos consequitur, quia consequitur ad aliquid, in quo continetur, & à quo causatur, & derivatur nostra libertas, scilicet ad efficaciam infinitam voluntatis divinæ. De quo fusè in Tractatu de prædestinatione.

Ad aliud quod idem Author ibidem subjungit, nempe quòd posito tali decreto, fieri non potest quin Petrus convertatur, distinguendum est, fieri non potest, potentia consequenti, concedo: potentia antecedenti, nego. Sive ut alij dicunt: in sensu composito, concedo: in sensu diviso, nego. Consulendus est D. Thomas 1. parte quest. 23. art. 3. ad 3. & art. 6. ad 2. & ad 1. ubi docet, quomodo prædestinatum salvari, & reprobum non salvari, necesse sit, salvà utriusque libertate; & quomodo Deus, in sensu composito, non possit non prædestinare quem prædestinavit. Legendus est etiam quest. 6. de verit. art. 4. ad 8. ubi sic habet: *Dicitur communiter, quòd hac propositio, Deus potest non prædestinatum prædestinare, in sensu composito est falsa, in diviso vera; & ideo omnes locutiones illæ, que sensum compositum implicant, sunt falsæ simpliciter.* Faver etiam Aristoteles 1. de celo textu 119. *Sedendi, inquit, & standi simul quis habet potentiam: quia quando habet illam, & alteram; sed non sic, ut simul sedeat & stet, sed alio tempore.* Dicimus ergo quòd prædeterminatus ad amorem v. g. etiam prout stat sub illa motione & prædeterminatione, habet potentiam ad non amandum; non tamen ut simul amet, & non amet; sive ut conjungat negationem amoris cum tali prædeterminatione: quia cum illa sit prior amore, prioritate solum à quo, seu naturæ; & simul cum illo in eodem instanti temporis, imò & in eodem signo rationis in quo: si prædeterminatio ad amorem, componeretur & conjungeretur in voluntate, cum odio vel negatione amoris, forma & ejus negatio, vel privatio, simul essent in eodem subjecto, quod implicat contradictionem. Sed de his fusè loco citato.

Ad tertiam probationem ejusdem Minoris principalis, neganda est sequela: scilicet quòd si Deus videret Petrum convertendum, in decreto prædeterminante ejus conversionem, præpararet ad eam media Petro ineluctabilia: his enim omnibus mediis quæ Deus præparat, Petrus potest non uti, illisque resistere, seu dissentire: quamvis de facto illis non resistat, nec dissentiat; ideoque omnia eluctabilia quidem sunt, non tamen omnia eluctanda. Aliud autem est esse ineluctabile, aliud non eluctandum; illud enim dicit necessitatem, & impossibilitatem eluctationis, sive resistentiæ: hoc verò solum importat efficaciam, & infallibilitatem divinæ motionis, in ordine ad effectum quem Deus efficaciter intendit. Quare ille Author, alijque Recentiores, terminis abutuntur, & in verbis ludunt, ac Lectoribus illudunt, dum malè confundunt ineluctabile, cum non eluctando; irresistibile, cum eo cui non resistitur; & illud quod movet efficaciter, cum eo quod movet necessariò.

Longè meliùs, rectiùsque S. Thomas hæc inter se distinguit 1. 2. q. 112. art. 3. in corp. ubi dicit, *preparationem ad gratiam, secundum quod est à Deo movente, habere necessitatem ad id ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei descere non potest. Unde si ex intentione Dei moventis est, quod ho-*

Disp. 6.
art. 7.
210.

211.

212.

mo cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur. Et quæst. 6. de malo art. 1. ad 3. *Deus*, inquit, movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis, quæ deficere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas. Unde cum idem S. Doctor quæst. 6. de veritate art. 3. docet, Deum ad salutem prædestinati præparare media, ex se quidem defectibilia, quorum tamen aliqua, aliis deficientibus, effectum sint habitura; loquitur de mediis, & auxiliis extrinsecis; vel de intrinsecis, objectivè solum ac moraliter excitantibus; quæ cum non sint semper conjuncta cum auxiliis intrinsecis, & ex se efficacibus, non semper, nec infallibiliter operantur suum effectum, sed aliqua tantum, aliis deficientibus: ea scilicet, quæ cum gratia efficaci, & interiorius movente, & applicante voluntatem ad consensum, conjuncta sunt.

213.

Quod autem hic sit verus & germanus sensus D. Thomæ, constat primò ex eo quod recensendo illa media & adminicula quæ Deus præparat prædestinato, & quorum aliqua, aliis deficientibus, effectum sunt habitura, dicit, *illa esse exhortationes, & suffragia orationum*: hæc enim esse auxilia purè extrinseca, quis non videat? Constat secundo, ex eo quod ibidem in responsione ad 3. dicit, *quod Deus in voluntate agit, non per modum necessitatis, quia voluntatem non cogit, sed movet eam non auferendo ei modum suum; qui in libertate ad utrumlibet consistit; & ideo quamvis divina voluntati nihil resistat, tamen voluntas, & qualibet alia res, exequitur divinam voluntatem, secundum modum suum, quia & ipsum modum divina voluntas rebus dedit, ut sic ejus voluntas impleretur; & ideo quidam expleant divinam voluntatem necessariò, quidam contingenter, quamvis illud quod Deus vult, semper fiat*. Ex quibus verbis aperte colligitur, D. Thomam, præter gratias extrinsecas, & moraliter tantum excitantes, admittere gratiam aliquam internam, de se efficacem, quæ determinet voluntatem ad operandum, & infallibiliter simul & liberè eam moveat, & applicet ad consensum. Alioquin falsum esset illud quod ibidem docet, *nihil resistere divinae voluntati, & motioni; & quod licet quadam expleant divinam voluntatem necessariò, quadam contingenter; illud tamen quod Deus vult, semper fit*. Item falsum esset quod dicit quodlibeto 12. art. 3. nempe *prædestinationem habere certitudinem ex parte scientiæ Dei, quæ non potest falli; ex parte voluntatis divina, cui non potest resisti; & ex parte providentiæ, quæ certissimo modo ducit ad finem*. Auxiliis enim purè extrinsecis, vel intrinsecis, moraliter tantum excitantibus, possumus resistere, etiam in sensu composito, & potentia consequenti; illaque, cum non semper, nec infallibiliter inferant suum effectum, certissimo modo non ducunt ad finem; nec possunt numerari inter illa media, quibus Augustinus dicit, quod quicumque liberantur, certissimè liberantur. Quare ex præfato S. Doctoris testimonio, malè infert Petrus à S. Joseph, aliique Recentiores, illum negare gratiam prædeterminantem, & de se efficacem, & admittere scientiam mediam, quæ Deus certò cognoscat, quamnam ex illis mediis quæ præparat prædestinatis, effectum sint habitura: cum potius ibidem in responsione ad 4. aperte talem scientiam mediam rejiciat, & gratiam prædeterminantem astruat.

Tom. I.

A Cum enim sibi objecisset contra certitudinem prædestinationis, de qua ibidem agit: prædestinationem esse debere cum suppositione causæ secundæ, creatæ scilicet voluntatis, ac proinde non posse habere certitudinem absolutam, sed tantum conditionalem; ex hypothesi scilicet quod voluntas humana consentiat, & se ad gratiam præparet: sicut certitudo hujus propositionis, *Sol causabit fructum in planta*, est tantum conditionalis, & ex suppositione quod arbor concurrat, & cooperetur Soli ad fructificandum. Ita responderet: *Ad quartum dicendum, quod causa secunda, quam oportet supponere ad inducendum prædestinationis effectum, etiam ordini prædestinationis subjacet: non autem est ita in virtutibus inferioribus, respectu alicujus superioris virtutis agentis; & ideo ordo prædestinationis, quamvis sit cum suppositione voluntatis humane, nihilominus tamen absolutam habet certitudinem, et si in exemplo inducto contrarium appareat*. Quibus verbis S. Doctor hoc statuit discrimen inter Deum & causas secundas universales, quod Sol v. g. qui producit ficum cum suppositione ficulneæ, & olivam cum suppositione oleæ, non facit, ut illa infallibiliter ei cooperetur, ad producendas olivas aut ficus; eo quod ejus concursus & cooperatio, non sit effectus ipsius Solis, aut aliorum corporum cælestium; ideoque suppositio Solis, neque ficus, neque olivas inferat, nisi conditionatè, & ex suppositione quod olea & ficulnea simul influant, eique cooperentur ad fructificandum: prædestinatio verò est certa, non solum conditionatè, sed etiam absolutè; quia concursus & consensus voluntatis humane, est effectus ipsius gratiæ eam applicantis, & determinantis ad agendum, & subjacet ordini prædestinationis, ut loquitur S. Doctor; ac proinde non solum est à Deo præcitus & prævisus, sed etiam prædefinitus ac prædestinatus; & sic exclusa præscientia media, quæ docet Deum solum præscire, & prævidere futurum consensum voluntatis humane, non autem eum prædefinire, ac prædestinare.

§. V.

Aliud argumentum diluitur.

Secundum & præcipuum scientiæ mediæ fundamentum, deducunt Recentiores, ex eo quod peccata sub conditione futura, certò à Deo cognoscuntur, ut constat de traditione Davidis à Ceilitis, si mansisset in Ceila, 1. Regum 23. Illa autem non possunt certò præcisci in decreto prædeterminante: Ergo antecedenter ad illud, Deus ea cognoscit per scientiam mediam. Major patet, Minorem autem probant Adversarij; quia si Deus haberet decretum prædeterminans circa peccata, absolutè, vel conditionatè futura, esset illorum causa, & illi attribueretur malitia peccati, quod infinitæ ejus sanctitati & bonitati repugnat.

214.

Communis Thomistarum solutio distinguit in peccato conceptum entitatis, & actualitatis, à conceptu explicito deformitatis (sive hæc in privativo, sive in positivo consistat) & ad primum, concedit decretum positivum in Deo, ad secundum verò, decretum tantum permissivum: atque in his decretis docet cognosci à Deo peccata, ut futura, sive absolutè, sive conditionatè, ut disp. 4. art. 6. fusè declaravimus.

215.

Sed contra hanc solutionem multis calumniis insurgunt Adversarij, objiciuntque primò, quod

216.

S I iij

Calvinus, & Beza negabant Deo decretum prædeterminans ad formale peccati, & solum concedebant respectu materialis, ut testantur Belarminus lib. 2. de necessitate gratiæ cap. 2. Franciscus Belcarius Opusculo contra Calvinum, & Pecanus tomo 1. opusculorum opusc. 3. de auctore peccati; & tamen damnantur à Concilio Tridentino Sessione 6. Canone 6. Ergo asserentes Deum ad materiale peccati prædeterminare, non videntur differre à Calvino.

Secundò, Non alià ratione homini peccanti malitia attribuitur, nisi quia suo concursu attingit materiale illius: Ergo si Deus hoc prædeterminat, concurret ad illam.

Tertiò, Id quod est conforme voluntati divinæ, nequit esse peccatum: At materiale malitiæ, si à Deo prædeterminetur, erit conforme ejus voluntati: Ergo homo illud causans non peccabit, utpote conformans se voluntati divinæ.

Denique, Ratione connexionis inter formale & materiale malitiæ, nequit Deus materiale malitiæ consilium, quin in ipsum refundatur formale: At prædeterminatio fortius movet quàm consilium: Ergo ratione connexionis utriusque, non poterit unum prædeterminari, nisi prædeterminatio attingat aliud.

217.
Disp. 8.
art. 2. §.
10. &
sequen-
tibus.

Hæc argumenta Tractatu sequenti fusè discutientur, ac diluentur: interim ad primam instantiam breviter respondeo, quòd licet Calvinus & Beza, interdum videantur negare decretum prædeterminans ad formale peccati, illud tamen negant solum ore tenus, cum dolo, & sine consequentia ad sua principia. Cùm enim fateantur tale decretum nostram evertere libertatem, nec relinquere in voluntate creata indifferentiam activam, seu potentiam ad actum oppositum, sed solum spontaneitatem, & immunitatem à coactione (ait enim Calvinus libro 2. instit. cap. 3. §. 5. *Voluntatem autem necessitate in malum trahi, quamvis libertate abdicatâ, offendit eos qui inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt &c.*) reverà quidquid est in peccato, Deo decreti adscribunt, cùm ex hoc principio illi adscribere teneantur quidquid voluntas nostra operatur. Thomistæ verò, cùm doceant decretum prædeterminans, non solum non evertere nostram libertatem, sed etiam eam causare, perficere, ac reducere de actu primo ad secundum, in veritate, & cum omni consequentia ad sua principia, negant Deo prædeterminanti ad materiale peccati, attribuendam esse malitiam illi annexam; & docent in solum voluntatem creatam, tanquam in primum liberum deficiens, & operans difformiter ad regulas morum, eam esse reducendam. Unde in Apologia Thomistarum, infra subjicienda, demonstrabimus nimis stupidè, & inconsideratè, Calvinismum objici Thomistis, cùm doctrinæ Calvini, nostra è diametro opponatur; illudque fieri veteri Pelagianorum exemplo, qui similiter Augustino, Ambrosio, Hieronymo, Prospero, aliisque Sanctis Patribus, & divinæ gratiæ defensoribus, Manicheismum olim objiciebant, ut refert ipse Augustinus variis in locis, præsertim lib. 1. contra Julianum cap. 4. ubi illum hæreticum alloquens, sic ait: *Quid nomen dilaniare niteris meum, & Ambrosium facis, tacito ejus nomine, Manicheum? &c.* Et libro 2. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 1. loquens de Pelagianis ait: *Nihil aliud niteris, nisi ut hac horribili hæresi (scilicet Manicheorum) objectâ, cujus se adversarios confin-*

A *gunt, lateant inimici gratiæ, sub laude nativæ.* Quid ergo mirum, si Augustini discipulis, eadem calumnia tribuatur, quæ olim à Pelagianis, & Semipelagianis, huic S. Doctori, & invictissimo gratiæ defensori, aliisque SS. Patribus fuit imposita: ut enim dicitur Matth. 10. *Non est Discipulus super Magistrum, nec servus super Dominum suum: sufficit Discipulo, ut sit sicut Magister ejus, & servo sicut Dominus ejus. Si Patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* Sed de hoc fusissimè loco citato.

Ad secundum dicendum, homini peccanti ideo 218. attribui malitiam & deformitatem actus peccaminosi, quia suo concursu attingit materiale, reduplicativè ut tale, & quatenus fundat ipsam malitiam & deformitatem moralem; eò quod operetur ut agens morale, ac difformiter ad regulas morum, & se subtrahendo à rectitudine divini concursus & motionis. Unde cùm Deus per suum concursum prævium, aut simultaneum, non attingat materiale peccati, reduplicativè ut tale, & ut fundat malitiam & deformitatem moralem, sed specificativè tantum: id est sub conceptu entitatis, & actualitatis, sub quo non exprimit deordinationem aliquam ab ultimo fine; & cùm in tali concursu, non operetur ut agens morale, & cum subjectione ad regulas morum, sed ut prima causa, & provisor universalis, præbens omnibus causis secundæ media necessaria ad agendum, non potest illi attribui malitia, & deformitas actus peccaminosi, quamvis prædeterminet voluntatem ad materiale peccati.

Ad tertium distingo Majorem: Quod est conforme voluntati divinæ, nequit esse peccatum: sub ea ratione quæ est illi conforme, concedo: sub alia, nego. Ad Minorem similiter distingo: Materiale peccati, si à Deo prædeterminetur, erit conforme voluntati divinæ: materiale peccati, specificativè sumptum: id est sub conceptu entitatis, & bonitatis transcendentalis, sub quo à Deo prædeterminatur, concedo Minorem. Reduplicativè sumptum, & sub conceptu malitiæ, & deformitatis, quæ ratione non prædeterminatur, nego Minorem, & distingo Consequens eodem modo.

Ad ultimum respondeo, distinguendo Minorem: Prædeterminatio fortius & efficacius movet, quàm consilium, & cum eadem extensione, nego. Cum minori extensione, concedo. Consilium enim respicit actum, ut à voluntate humana hîc & nunc exercendum, cum omnibus circumstantiis quæ ad illum concurrunt, sive ad lineam physicam, sive ad moralem spectantibus; ideoque si de facto intercedat malitia, non præscindit ab ea, sed ad illam se extendit. Concursus autem Dei prævius, præcisivus est, solumque attingit quæ perfectionis sunt in actu, & quæ spectant ad rationem entis, & ordinem physicum; nec se extendit ad ea quæ pertinent ad ordinem moris: unde licet sit major intensivè (id est potentior & efficacior) quàm consilium; est tamen minor extensivè, id est minus se extendit quàm illud. De quo fusè Tractatu sequenti.

§. VI.

Aliud argumentum diluitur.

IN favorem scientiæ mediæ potest hoc argumentum proponi. Deus cognoscit infallibiliter omnia futura conditionata circa omnes combinationes possibiles: Sed omnia non cog-

Disp. 8.
art. 4.
§. 12.

221.

noſcit in decreto conditionato : Ergo aliqua ſaltem cognofcit, independenter à tali decreto, per ſcientiam mediam. Major eſt certa, cum nihil ſit cognofcibile, quod infinita Dei ſcientia non attingat. Minor autem probari poteſt, quia otioſum videtur & ſuperfluum, ponere decreta conditionata in Deo, circa tot futura; cum ea ad nullum finem deſerviant, & nullo firmo ac ſolido fundamento nitantur.

222. Ad hoc argumentum plures ex noſtris reſpondent, conceſſa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem negant decreta illa eſſe otioſa & ſuperflua in Deo, ſicut nec in illo ſuperfluit horum futurorum cognitio; atque ad illa ſuadenda, duplex fundamentum inveniunt : unum à priori, aliud à poſteriori. Primum deſumunt ex ſumma actualitate voluntatis divinæ, ut libera: ſicut enim divina voluntas, quia eſt ſumma actualitatis, ſub conceptu naturæ, petit eſſe in actu ſecundo amoris circa objectum neceſſarium; ita quia ſub conceptu liberæ, gaudet ſummâ actualitate, petit eſſe in actu ſecundo terminationis ad objecta ad extra, vel per volitionem circa objecta poſitiva, vel per nolitionem circa objecta negativa, licet ſit indifferens ad quodlibet illorum in particulari. Secundum ex divina cognitione deducunt, cum enim divina cognitio ad objectum aliquod ut futurum terminari non poſſit, niſi præſuppoſito decreto divinæ voluntatis, extrahentis illud à ſtatu meræ poſſibilitatis, ut ſuprà oſtendimus : eo ipſo quod omnia illa, ut futura à Deo cognofcantur, colligunt à poſteriori, circa omnia illa, debere præcedere decretum liberæ voluntatis divinæ.

223. Hæc ſolutio, probabilis eſt abſque dubio, continetque Thomiſticam, ſatiſque acutam doctrinam : quia tamen quidam ex Thomiſtis, non improbabiler ſentiunt cum Durando, Ferrarienſi, Curiele, Herrera, & P. Lemos, potuiſſe voluntatem divinam, ab omni decreto libero poſitivo, manere ſuſpenſam, nec volendo poſitive aliquid creatum exiſtere, nec per actum poſitivum nolendo negationem exiſtentie illius; ideo juxta hanc ſententiam, aliter ad argumentum reſpondendum eſt. Sed ut reſponſio clarè percipiatur, quedam breviter præmittenda ſunt.

224. Notandum ergo primò, voluntatem divinam conſiderari poſſe dupliciter : vel ut liberam libertate contrarietatis, penes velle hoc, & velle illius oppoſitum, vel ut liberam libertate contradictionis, penes velle & non velle. Sub prima conſideratione, adæquatè reſpicit extrema poſitiva; at ſub ſecunda determinari poteſt, & per decretum poſitivum, & per decretum negativum, id eſt per negationem liberam decreti. Cujus ratio eſt, quia omne extremum libertatis, poteſt illam ad actum ſecundum reducere, vel liberè determinare : voluntas autem Dei, ut libera libertate puræ contradictionis, reſpicit tanquam extrema, decretum poſitivum, & liberam negationem illius; ac proinde poteſt determinari, & exerceri, non ſolum per decretum poſitivum, ſed etiam per illius liberam negationem, ut Tractatu ſequenti oſtendemus.

Diſp. 3.
art. 3.
225.

Notandum ſecundò : Propositiones conditionales de futuro contingenti, eſſe in duplici differentia : alias affirmativas, alias negativas. Inter quas hoc verſatur diſcrimen, quod cum affirmativa enuntient aliquid poſitive futurum, ſive abſolute, ſive conditionatè, requirunt ad ſui veritatem poſitivum influxum divinum, ſub eadem

A conditione; & quia ad poſitivum influxum requiritur poſitivum decretum, & hoc nequit eſſe futurum, hinc ſit quòd neceſſariò requirant poſitivum decretum, exercitè ab æterno in Deo exiſtens. Negativa autem, cum nihil poſitivum enuntient, ſed tantum negent rem eſſe futuram ſub aliqua conditione; & ad negationem futurationis rei ſufficiat negatio concuſſus, & ad negationem concuſſus, negatio decreti : hinc ſit quòd propositiones negativa, ad ſui veritatem non expoſcant poſitivum decretum, ſed ſufficiat ſola decreti negatio.

Notandum tertio : Negationem illam decreti eſſe Deo liberam, libertate contradictionis : quod oſtenditur, tum quia taliter convenit Deo, quòd potuit non convenire; tum etiam quia eſt extremum libertatis contradictionis, non minus quàm decretum poſitivum : Ergo ſicut hoc determinat voluntatem Dei, tanquam exercitium libertatis ejus, & eſt illi liberum; ita negatio decreti, illam determinabit, eritque illi libera. His prænotatis.

Ad argumentum reſpondeo, omnia conditionata poſitive futura ſupponere poſitivum decretum; illa autem quæ non ſunt purè poſitiva, ſed quæ negationem futurationis important, ſupponere decretum negativum, id eſt liberam decreti negationem : unde ſi circa aliquam poſſibilem combinationem non præcedat decretum poſitivum, non dabitur poſitiva futurationis, ſed negatio futurationis, ex vi negativi decreti. Ita egregiè docet, in manuſcriptis Tractatùs de ſcientia Dei, illuſtriſſimus Dominus Godoy, nuper in Academia Salmanticensi ſacræ Theologiæ Profeſſor primarius, & nunc ob eximiam ejus eruditionem & ſapientiam, Episcopali inſulâ decoratus, & ad Oxomenſem Episcopatum aſſumptus, à quo nonnulla mutuati ſumus, pluraque ejus fragmenta, ne perirent, collegimus.

§. VII.

Solvitur alia difficultas.

D Oſti quidam Recentiores, ut probent dari in Deo quandam ſcientiam mediam inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & ſcientiam viſionis, arguunt in hunc modum. Veritas hujus futuri conditionati, *Si Deus daret ſuæ gratiam efficaciæ, vel prædeterminationem phyſicam, converteretur*, cognofcitur à Deo : Sed non poteſt ab illo cognofci, niſi per ſcientiam mediam : Ergo illa in Deo admittenda eſt. Major eſt certa, Minorem autem ſic probant. Cum hæc veritas ſit libera & contingens, non cognofcitur à Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ verſatur ſolum circa res naturales & neceſſarias; & cum ſit de futuro conditionato, non attingitur per ſcientiam viſionis, quæ ſolum fertur circa res abſolute futuras : Ergo ſolum attingitur per ſcientiam mediam.

Reſpondeo conceſſa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem, dico veritatem hujus conditionalis, à Deo cognofci per ſcientiam naturalem, & ſimplicis notiæ : quia licet extrema ſint libera, & contingencia; conſecutio tamen, & illatio, quæ in ea exprimitur, infallibilis eſt & neceſſaria, ac proinde ad ſcientiam Dei naturalem pertinet. Quod ut fiat evidentius, & ſimul detegatur radix deceptionis, & hallucinationis horum Recentiorum, qui in Deo fingunt novum aliquod genus ſcientiæ mediæ, diverſum

226.

227.

228.

229.

ab ea quam Molina excogitavit: five potius attribuantur scientiæ mediæ, quod ceteri Theologi ad scientiam simplicis notitiæ pertinere asserunt.

230. Diligenter observandum est, & ex Dialectica recolendum: fieri posse quod conditionalis, in vi consequentiæ, & illationis, necessaria sit, quamvis utrumque extremum sit liberum, & contingens; imò & falsum, vel impossibile: v. g. hæc conditionalis, in vi consequentiæ est necessaria; *Si Petrus videt parietem, paries est visus. Si Petrus loquitur, movet linguam;* & tamen utrumque extremum, secundum se sumptum, liberum est & contingens. Et ista, *Si homo est equus, est hinnibilis,* est necessaria; & tamen utrumque est falsum, & impossibile.

231. Secundo advertendum est, divinum decretum dupliciter posse importari in antecedenti propositionis conditionalis: primo per modum conditionis expressæ, v. g. quando dicitur, *si Deus hoc efficaciter decreverit, illud erit.* Secundo implicite, & ut medium, seu ratio formalis, quâ Deus utitur ad cognoscendum objectum conditionate futurum, quod in tali propositione exprimitur.

232. His præsuppositis, dicimus quod quando in antecedenti propositionis conditionalis, decretum, vel prædeterminatio, aut gratia efficax, quæ ex illo provenit, ponuntur per modum conditionis explicitæ, & expressæ; & quando in ea exprimitur vis illationis, & consequentiæ: tunc illa à Deo cognoscitur per scientiam simplicis intelligentiæ, quâ comprehendit suam omnipotentiam, ac vim & efficaciam suæ voluntatis, & suorum auxiliorum; & quâ penetrat omnes consequentias, & illationes necessarias. Unde cum in hac conditionali, *Si Deus daret Judæ gratiam efficacem, converteretur,* exprimitur bonitas illationis, & consequentiæ, quæ naturalis est & necessaria, utpote deducta ex hoc principio omnino necessario, *Quidquid Deus efficaciter vult, & prædefinit, infallibiliter eveniet;* cumque in ea decretum involvatur per modum conditionis explicitæ, & non solum per modum motivi, seu rationis formalis cognoscendi hoc futurum conditionatum, hinc fit illam non cognosci à Deo per scientiam liberam, sed naturalem & necessariam. Sicut etiam in opposita sententia, si conditionalis fiat ex ipsa scientia mediâ, & objecto futuro: v. g. *Si Deus præscit Judam convertendum, Judas convertetur,* est necessaria consequentia, pertinetque ad scientiam simplicis intelligentiæ eam cognoscere, quia licet extremum, scilicet conversio Judæ, sit liberum & contingens; consequentia tamen illa, in vi consequentiæ, & conditionalis, est necessaria.

233. Dices, In hac conditionali, *Si Deus daret Judæ gratiam efficacem, converteretur,* illatio non est necessaria, sed contingens & libera: Ergo non cognoscitur à Deo per scientiam naturalem, sed liberam. Consequentia patet, Antecedens probatur. Ex gratia efficaci, & physicè prædeterminante, actus liber, seu consensus voluntatis creatæ, non sequitur necessario, sed contingenter & liberè; quia divinum decretum, ratione infinitæ efficacitæ quâ pollet, attingit non solum substantiam, sed etiam modum libertatis & contingentiam in nostris operationibus, ut disp. 4. art. 5. declaravimus. Ergo non solum illud consequens, *Judas convertetur;* sed etiam, hæc illatio & consequentia, *Si Deus daret Judæ gratiam efficacem, con-*

A *verteretur,* libera est & contingens.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem dicendum est, quod licet ex divina prædefinitione, & gratia efficaci, quæ est ejus executio, effectus prædefinitus, liberè, & contingenter proveniat; vis tamen illationis & consequentiæ necessaria est; quia necessarium est, & non contingens, aut liberum, quod ex omnipotenti Dei prædefinitione, effectus prædefinitus sequatur, eo modo quo prædefinitus est; ac proinde quod liberè & contingenter eveniat, si Deus decreverit. & prædefiniert, creaturam liberè & non necessariò operaturam. Unde D. Thomas 3. contra Gentes cap. 94. *Si Deus providit quod illud erit futurum contingenter, sequitur infallibiliter, quod erit contingenter, & non necessariò.* Idem expressè docet Anselmus in libro de concordia cap. 1. his verbis: *Quoniam quod Deus vult non potest non esse, cum vult hominis voluntatem, nullâ cogi aut prohiberi necessitate ad volendum, vel ad non volendum; & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est voluntatem esse liberam, & esse quod vult.* Quibus verbis aperte docet, ex efficacia voluntatis divinæ, necessariò sequi, voluntatem esse liberam, & liberè operaturam; si Deus voluerit & prædefiniert, eam liberè operari. Quare licet istud consequens, *Petrus liberè operabitur,* liberum sit & contingens: hæc tamen illatio & consequentia, *Si Deus voluerit Petrum liberè operari, liberè operabitur,* non est contingens, sed necessaria.

§. VIII.

Alia objectio solvitur.

235. Poteest etiam in favorem scientiæ mediæ fieri hoc argumentum. Si scientia Dei, respectu futurorum conditionatorum, sit fundata in decreto efficaci, & prædeterminante, erit subiectivè tantum libera, & necessaria objective: Consequens est falsum, & contra Thomistas, qui docent scientiam conditionatorum, quam in Deo admittunt, esse omni ex parte liberam; nec solum ex parte subiecti, sed etiam ex parte objecti; & per hoc illam distinguunt à scientia mediâ, quæ (ut docent ejus Assertores) est objective tantum libera, & necessaria subiectivè: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: A decreto efficaci, ad futurum conditionatum, est consequentia necessaria: Ergo si futura conditionata in decreto efficaci cognoscantur, objectum illius scientiæ necessarium erit, & consequenter illa erit necessaria objective, & libera tantum subiectivè.

236. Respondeo negando sequelam Majoris, ad cujus probationem, concessio Antecedenti, distinguo Consequens. Ergo si hæc futura cognoscantur in decreto efficaci &c. si tale decretum ingrediatur ex parte conditionis, seu ex parte antecedentis, concedo. Si sit medium solum ex parte subiecti, quâ ratione à nobis constituitur, nego. Objectum itaque scientiæ conditionatæ, quam in Deo admittimus, est conditionatum contingens: v. g. istud, *si vocavero Petrum, consentiet;* quia antecedens hujus scientiæ, non est vocatio & efficax decretum, sed sola vocatio, cum qua ut sic non connectitur necessariò consensus, sed liberè & contingenter: decretum autem à nobis constituitur ut medium ex parte subiecti, & quia hoc decretum est de consensu futuro, ut futuro contingenter, hinc fit quod licet illud inferat infallibiliter, non tollit, sed infert quod sit futurum

turum contingens, sub tali conditione.

237. Dices, Consensus sub conditione futurum, non est objectum hujus scientiæ, nisi ut subest decreto efficaci: Sed ut sic, est necessarius: Ergo dicta scientia est necessaria objective.

Respondeo distinguendo Minorem: Est necessarius necessitate absolutâ, destruyente contingentiam; nego: Necessitate suppositionis, inferente contingentiam, concedo. Et quidem ipsi Adversarij fatentur, objectum scientiæ mediæ esse necessarium necessitate suppositionis; cum hoc tamen discrimine, quod nostra suppositio anteverit consensum voluntatis creatæ, prioritate naturæ; illorum autem suppositio, ad illum consequitur, eumque præsupponit. Cæterum, sicut illi docent talem suppositionem non tollere libertatem, quia descendit ab ipsâ libertate & electione voluntatis creatæ: ita nos contendimus, nostram suppositionem, quamvis antecedentem prioritate naturæ, non præjudicare libertati; quia illa similiter oritur à primo principio, primaque radice libertatis, & descendit à primo libero, primoque determinante; ac proinde est virtualiter, seu æquivalenter consequens, ut supra annotavimus.

238. Dices, Visio beatifica est suppositio proveniens à primo libero, scilicet Deo, & tamen destruit libertatem: Ergo malè inferitur, quod prædeterminatio physica non tollat libertatem; eò quod descendat à primo libero, & à primo libertatis principio oriatur.

Respondeo, Quod licet visio beatifica sit aliqua suppositio descendens à primo libero, materialiter & specificativè sumpto, id est, liberè concurrente cum intellectu beatorum ad talem operationem: illa tamen non est à primo libero, formaliter ut tali, id est movente per modum liberi, & causante modum libertatis in nostris operationibus: quia in visione beatifica Deus non applicat voluntatem beati ad dilectionem, & amorem beatificum, sub indifferentia objectiva judicij, quæ est proxima radix libertatis; & quæ positâ, implicat tolli libertatem, eaque sublatâ remanere, ut in Tractatu de prædestinatione ostendimus. Suppositio autem decreti prædeterminantis, & physica prædeterminationis, cum non tollat, sed causet in intellectu indifferentiam objectivam judicij; & sub tali indifferentia moveat & applicet voluntatem ad eligendum vel consentiendum, procedit à Deo, non solum ut liberè agente, sed etiam ut movente per modum liberi; ac proinde descendit à primo libero, non solum materialiter, & specificativè sumpto, sicut visio beatifica; sed etiam à primo libero, ut tali formaliter, & reduplicativè.

§. IX.

Solvitur argumentum de admirabilitate scientiæ Dei.

239. Objiciunt ultimò quidam Recentiores: Si scientia Dei, respectu contingentium absolutorum, vel conditionatorum, esset fundata in decreto, & prædefinitione voluntatis divinæ, nihil haberet mirabile, aut eximium, ac superans facultatem intelligentiæ creatæ: Consequens est falsum, & repugnans Scripturæ, & SS. Patribus, qui tam præcellentem præsciendi futura rationem, mirum in modum extollunt. Unde, præscire quæ sunt liberè futura, solet vocari *divinare*, ut per hoc significetur, talem præscien-

Tom. I.

A tiam esse aliquid divinum, Deoque maximè proprium, juxta illud Isaïæ 42. *Annunciate quæ ventura sunt, & dicemus quia Dyestis vos.* Cui consonat illud Tertulliani in Apolog. cap. 20. *Idoneum opinor testimonium divinitatis, veritas divinationis:* Ergo scientia Dei respectu futurorum contingentium, non est fundata in decreto. Sequela Majoris probatur: Si præscientia Dei respectu futurorum, esset fundata in decreto prædeterminante, hæc duo tantum in illa reperirentur: primum, quod Deus videret in se immediate decreta suæ voluntatis actu præsentia, per quæ statuit, hunc vel illum hominem, tali loco & tempore prædeterminare ad ita operandum;

B secundum, quod in eo decreto, ut medio, Deus cognosceret fore quod homo ita operabitur. At primum non est admirabile, aut divinum: nam quivis spiritus, etiam creatus, facilè videt consilia sua, seu decreta suæ voluntatis præsentia. Secundum etiam non est admirabile, aut Dei proprium: est enim manifestè connexum cum decreto Dei prædeterminandi efficaciter ad talem operationem, quod ea operatio erit: At manifestè connexa quis non videt? Ergo si scientia Dei respectu futurorum sit fundata in decreto, nihil in illa erit præclarum, vel admiratione dignum, & quod Dei oculos, ac infinitam ejus perspicaciam, & intelligendi vim commendat ac extollat. *Nam ante decretum actuale & exercitum, nihil cognosceret circa res futuras: post ipsum verò decretum, videbit hoc tantum, quod prope dicam, videre possent & noctuæ,* inquit P. Annatus libro sæpè citato de scientia media, pagina 595.

Præquam huic argumento respondeamus, 240. placet illud in Adversarios retorquere, & breviter demonstrare, quàm inepta & absurda sit illorum ratiocinatio. Si enim quidquam valeret, probaret, non solum scientiam Dei liberam, sed etiam scientiam naturalem, quam habet de suis attributis, & scientiam simplicis intelligentiæ, quæ cognoscit res possibiles; imò & scientiam mediæ, per quam (ut illi docent) ante decretum, res conditionatè futuras contemplatur, nihil habere præclarum, & mirabile, nec superare vires, & facultatem intelligentiæ creatæ; Deumque per illas scientias, non plus videre, quàm quod prope dicam, videre possent & noctuæ. Scientia enim Dei respectu attributorum, duo tantum importat: primum est, quod Deus cognoscat suam naturam, veluti radicem, & causam virtuales, seu rationem à priori suorum attributorum; secundum, quod in ea videat sua attributa, veluti affectiones, & proprietates illius. Primum non est mirabile, nec Deo proprium; nam qui libet etiam spiritus creatus, facilè videt suam naturam. Secundum etiam non est præclarum, nec admiratione dignum; cum attributa, non solum sint intimè cum natura divina connexa, sed etiam ab ea realiter indistincta: *manifestè autem connexa, & realiter identificata, quis non videt?* Ergo si valeat Adversariorum discursus, scientia Dei respectu attributorum, nihil habebit præclarum & mirabile, ac Deo proprium; & Deus videbit hoc tantum quod prope dicam videre possent & noctuæ. Item cum scientia simplicis intelligentiæ duo tantum includat, scilicet quod Deus cognoscat suam omnipotentiam, & quod in ea videat res possibiles, quæ intimam habent cum ea connexionem, & dependentiam: illa similiter nihil habebit præclarum, & eximium, & quod Dei oculos, ac infinitam sui intellectus perspicac-

T

ciam commendet; & Deus per eam videbit hoc tantum quod propè dicam videre possent & noctua: manifestè enim connexa, quis non videt?

241. Idem dici potest de scientia media, cum enim Deus non possit cognoscere consensum voluntatis humanae, sub conditione futurum, nisi simul videat concursum simultaneum, quò simul cum ea operabitur; & cum talis concursus sit non solum intimè connexus, sed etiam realiter identificatus cum operatione causae secundae, scientia media nihil habebit præclarum, & mirabile, ac Deo proprium; Deusque per illam videbit hoc tantum, quod propè dicam videre possent & noctua: manifestè enim connexa, & realiter identificata, quis non videt? An est mortalium quispian qui ignorare possit, quòd si Deus cooperetur cum creatura, illa simul operabitur, & quòd si duo equi, simul trahant eundem currum, uterque illum trahet? Cum enim correlativa sint simul naturà, & cognitione, ut docent Philosophi; non solum non est mirabile, quòd uno cognito, aliud cognoscatur, sed etiam implicat contradictionem, unum sine alio cognosci. His præmissis.

242. Ad argumentum respondeo, hoc in scientia Dei esse præclarum, eximium, omnique laude & admiratione dignissimum; ac ita illi peculiare & proprium, ut nulli intelligentiae creatae, vel creabili competere possit: quòd Deus per illam cognoscat res omnes possibles & futuras, in sua essentia tanquam in causa, & nihil creatum, aut creabile, ab illo videri possit, sub quocumque statu, sive absoluto, sive conditionato, non derivandum & participandum à sua essentia, & omnipotentia, tanquam à causa, mediante libero decreto suae voluntatis, ad quod proinde debet attendere, priusquam suarum creaturarum effectus, & determinationes absolutas, vel conditionatas cognoscat. Hoc Sancti Patres Dionysius, Ambrosius, Augustinus, supra relati, præcipuè extollunt, & admirantur in divina sapientia, quæ (ut inquit Dionysius) non secundum visionem singulis se immittit, sed secundum causam continentiam scit omnia. Ex hoc ergo tam præclaro, & augusto fonte, emanant præcipuè præ-

Disp. 7.
art. 1.
& 2.
Cap. 7.
de di-
vin. no-
min.

A rogativæ, & excellentiæ divinæ scientiæ, ut consideranti patebit. Ex hoc enim quòd sit fundata in decreto, provenit quòd sit causa rerum, & eminenter speculativa & practica. Quòd non sit mensurata à rebus, quantum ad veritatem & certitudinem, sed potius earum regula & mensura. Quòd non sit abstractiva, sed intuitiva, utpote terminata ad futura contingentia, ut præsentia Deo in mensura æternitatis. Quòd sit omnino certa & infallibilis, utpote fundata in medio omnino immutabili & indefectibili. Denique quòd sit infinita, & ad omnia se extendens; nam sicut nullum ens creatum, aut creabile, potest se à divina causalitate eximere; ita nec ejus cognitionem & scientiam subterfugere. Si enim (inquit Dionysius) secundum unam causam, Deus omnibus existentibus esse tradidit, secundum eandem causam sciet omnia, & non ex existentibus sumet ipsorum cognitionem.

B Ex quibus habes, scientiam Dei respectu futurorum contingentium, à decreto independentem, eoque anteriorem (qualem in eo fingunt Adversarij) non solum nihil habere præclarum, & mirabile, Deoque proprium, sed etiam plures involvere defectus & imperfectiones, Deo repugnantes. Illa enim est purè speculativa, ac similis scientiæ Astrologorum, quæ non facit, sed solum speculatur & explorat conjunctiones siderum, cursusque planetarum. Illa mensuratur à rebus, quantum ad veritatem & certitudinem; cum non faciat, sed supponat illarum futuritionem. Est fallibilis & incerta, cum nulli medio certo & infallibili innitatur, sed immediate terminetur ad res contingentes & liberas, quæ mutabiles sunt ac defectibiles. Item illa non est intuitiva, sed abstractiva: utpote terminata ad futura contingentia, ut talia sunt, non verò ut Deo præsentia in mensura æternitatis. Illa denique non est Deo libera, sed tantum contingens: utpote illi non conveniens ab intrinseco, & ratione liberi decreti suae voluntatis; sed solum ab extrinseco, ratione scilicet objecti liberi & contingentis, quod potuit esse vel non esse futurum, ut antea exposuimus.

Loco citato.

243.

